

TONSÄTTAREN

Nr 2 | 2012 FÖRENINGEN SVENSKA TONSÄTTARE



Kaxiga EN.D.E prutar inte

Musikpropaganda enligt Stim

Vem är kvinnan i nyskriven opera?

Klingande kontraster på
Nordiska musikdagar



Martin Q Larsson
ordförande



ÅR FYLLER GÄVLE symfoniorkester 100 år. Under våren har ansvariga politiker i Gävle kommun, som är huvudman för orkestern, övervägt att minska antalet tjänster med fyra per år under fyra år, vilket skulle förvandla symfoniorkestern till en större salongsorkester. Trots ett krasst ekonomiskt klimat för svenska landsbygdskommuner, gick Gävle kommun under förra året med nästan tre hundra miljoner kronor i vinst. Det är således knappast enbart ekonomiskt betingat att dra ner på kommunens verksamheter.

Vår moderna samhällsapparat har vissa verksamheter vi anser skall finansieras med skattemedel. Vi förväntar oss till exempel vägar, skolor och sjukhus. Vi förväntar oss även ett visst mått av kulturverksamhet. Vi förväntar oss däremot inte att i detalj styra hur man ska underhålla dessa vägar, hur man skall lära barnen läsa och hur man skall bota de sjuka. Men vi är intresserade av effekterna av dessa aktiviteter, och vi är intresserade av att de offentligfinansierade verksamheterna ska vara uppdaterade till nutidens behov. Vägarna skall hålla för femtiotonskipage, läkarna ska använda de senaste forskningsrönen, och barnen ska snarare lära sig värdera information från internet, än kunna psalmverser utantill. Vi som finansierar offentlig verksamhet med våra skattekonor måste känna att verksamheten angår oss, att det är väl investerade pengar. För att förete oss har vi valt ett antal politiker, att döma i vårt ställe.

När nu dessa politiker – den positiva ekonomiska situationen till trots – överväger att strypa medlen

till orkestern, innebär detta att de på goda eller dåliga grunder finner verksamheten mindre relevant för Gävles invånare; att finansiering av 52 symfoniorkestermusiker plus administration är dåligt investerade pengar.

Somliga andra kulturyttringar, till exempel bildkonst och teater, har de senaste decennierna gjort sitt yttersta för att vara förankrade i nutiden. Man söker med alla medel bädda in det konstnärliga verket i en kontext där nutidsmänniskan både kan känna igen sig, och utmanas i sina värderingar. Man efterforskar med konstnärliga instrument hur dagens verklighet och samhälle är beskaffade, och människans roll däri, samtidigt som man gestaltar ett tidlöst konstnärligt uttryck.



M SVENSKA symfoniorkestrar skulle våga ta steget att närma sig nutiden på ett mindre ängsligt sätt; om svenska orkestermusiker skulle börja vänja sig vid att repetera in nya verk på regelbunden basis; om svenska orkesterchefer skulle använda tonsättare till fler uppdrag än att enbart vara producenter av noter; om svenska länsmusikchefer skulle tordas använda det fria musiklivet mer offensivt i sin egen verksamhet. Om så vore fallet, kanske vi skulle få se en nytändning av svenskt musikliv, såväl nationellt som internationellt; kanske vi skulle få se Sverige bli ett föregångsland inom även den »klassiska« musiken, och inte bara inom pop och house.

Om inte, kommer vi att få se svensk symfonikonst nedmonteras, fyra tjänster i taget. ■

Martin Q Larsson
ordförande



Varför inte lite gott och blandat?

BELLMAN OCH BROBERG, Mercury och Monnakgotla. Majeftermiddagen på Musikaliska berörde på många sätt – inte bara för att elvaåriga sonen satt i cellostämman. När Kulturskolan Stockholm firade 50-årsjubileum blandades populärmusikaliska potpurrier med klassiska pärlor och så ett par uruppföranden – förutom Tebogo Monnakgotlas *A universe of stars* också Magnus F Anderssons *Jubileumsfanfar*.

Jovisst, lite gott- och blandatpåse var det förstås över det hela, men mixen gjorde att flageoletterna slank ner av bara farten efter att Johann Sebastian Bachs melodislingor smekts fram av Cecilia Zilliacus ömma fiolfingrar.

Om fördelarna och friheten med en mixad repertoar talar också musikerduon EN.D.E i vår serie Vi gillar färskt! Ena månaden spelar de tidig musik på en nutida musikfestival för att i nästa riva av ett

uruppförande på Stockholm Early Music Festival.

Catharina Backman, konstnärlig ledare för höstens Nordiska musikdagar i Stockholm, är inne på liknande tankar då hon programlägger fyra dagar av ny nordisk musik med »kontraster« och »publikkontakt« som ledord.

Med anledning av vårens debatt om sexismen på operascenerna har vi forskat i hur det ser ut med jämställdheten i nyskrivna operaverk – dessvärre rätt mörkt för närvarande! Så har vi tagit reda på allt du behöver veta om Stims nya promotionsnämnd.

Det är med andra ord ett både matnyttigt och förhoppningsvis läsvärt nummer av Tonsättaren du har i din hand. Mycket nöje och trevlig musiksommar!

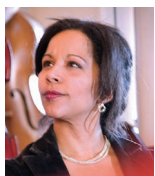
önskar
Anna Hedelius
redaktör



Anna Hedelius
redaktör



Cecilia Zilliacus



Tebogo
Monnakgotla



Love Hedelius



TONSÄTTAREN

fst

FÖRENINGEN SVENSKA TONSÄTTARE

Tidningen Tonsättaren ges ut av Föreningen Svenska Tonsättare och kommer ut med fyra nummer per år. Tidskriften är gratis. Vill du börja prenumerera, sluta prenumerera eller annonsera, vänd dig till kansli@fst.se. Lyssna till ny musik på www.composersradio.com • adress: FST, Box 273 27, 102 54 STOCKHOLM • telefon: 08-783 95 90 • fax: 08-783 95 40 • hemsida: www.fst.se • ansvarig utgivare: Martin Q Larsson • martinq@fst.se • redaktör: Anna Hedelius • tonsattaren@fst.se • formgivning: Adam Herlitz • omslag: Sofia Söderberg Eberhard i PS. Jag kommer snart hem på Malmö opera • omslagsfoto: Petra Carlsson Thyrvén • tryck: Grafiska Punkten • 0470-700 700 • ISSN 2000-7485



Behandlas män och kvinnor lika i svensk opera?
På bilden: *Stolthet och fördom*, Vadstena slott.

Manliga fantasier på operan

TEXT • DITTE HAMMAR

Hur ser samtida svensk opera ut? Och hur låter den? Vi har tittat på de senaste fem årens repertoar på de svenska operahusen. Den som hoppades på många kvinnliga tonsättare och jämställda teman lär blir besviken. Endast 6,7 procent av upphovspersonerna bakom de svenska vuxenoperorna denna period är kvinnor. Och det är de manliga fantasierna som avhandlas. I en serie om två artiklar talar vi opera med librettisten Kerstin Perski och tonsättaren Carl-Unander Scharin.



PERADEBATT PÅ kultursidorna hör inte till vanligheterna, men det är just vad som har uppstått under senvåren. Operavärlden har anklagats för sexism och för ett dominerande manligt perspektiv. Kan då den nyskrivna operan vara en räddning undan föråldrade berättelser och unkna könsroller? Tonsättarens undersökning visar att det för

närvarande ser mörkt ut.

De senaste fem säsongerna har femton nyskrivna svenska operor för vuxna spelats på de större svenska operahusen (Göteborg, Stockholm, Malmö, Folkoperan, Umeå, Vadstena). Endast en av dem har skrivits av en kvinnlig tonsättare, nämligen Paula af Malmborg Ward med sin *Triumf och tragedi* på Kungliga operan. Sofia Fredén är med sin *Stolthet och fördom* i Vadstena enda kvinnliga librettist. Summan av karde-mumman är 6,7 procent kvinnliga upphovspersoner.

Räknar man även in barn- och ungdomsopera tillkommer Anna Einars-son och Maria Sundqvist med barnope-ran *PS. Jag kommer snart hem* för Malmö opera. Andelen kvinnor stiger då till 9,5 procent.

– Man går uppenbarligen tillbaka till glastak och gamla maktstrukturer i ti-der av ekonomisk åtstramning, kom-menterar librettisten Kerstin Perski.

Hon har en lång rad operor bakom sig, bland annat *Ärret*, med musik av Paula af Malmborg Ward 2004 och *Var-gen kommer* 1997 med musik av Hans Gefors. Just nu arbetar hon på två nya operaprojekt tillsammans med Karin Rehnqvist och Hans Gefors. Kerstin Perski jämför med utvecklingen inom talteatern. Där har kvinnliga upphovs-personer fått mindre utrymme de se-naste åren. (Se till exempel nummer 3.2012 av Teaterförbundets tidning AKT.)

– Tillbakagången speglar en osäker-het hos cheferna, tror Kerstin Perski. Även kvinnliga chefer påverkas tyvärr av traditionen och återgår till att göra »som det alltid har varit«. Operans sär-art som konstform gör också att det finns ett långsamt, traditionellt klimat i operahusen.

Maktlösa kvinnor

När man tittar närmare på handlingen i de nyskrivna svenska operorna, visar

det sig snabbt att män och kvinnor skildras väldigt olika. Männens lyfts fram för att de har gjort något storslaget i sitt yrkesliv, som konstnären Francisco Goya, mystikern Emanuel Swedenborg och OS-guldmedaljören Mikael Ljung-berg. De kvinnor som får huvudrollen i en opera är däremot påtagligt maktlösa. De blir antingen våldtagna, torterade eller förslavade (*Batseba*, *Poet and prop-hetess*, *Death and the Maiden*, *Sömnkli-niken*), eller är galna/ligger i koma (*Pie Pelicane*, *Karolinas sömn*).

När kvinnorna är aktiva handlar det huvudsakligen om kärlekslivet (*Stolthet och fördom*, *Eurydike*, *Du är min dröm-prins*). Det enda undantaget är operan *Za-rah*, som skildrar sångerskan Zarah Le-ander som en yrkes- och politisk person.

Manliga fantasier

Kerstin Perski har följt diskussionen om operasexismen i tidningarna. Hon är lättad över att debatten har kommit upp, även om hon tycker att det ibland handlat alltför mycket om pajkastning och för lite om fördjupning.

– Operan är en plattform för fanta-sier och perversiteter, det är ju därför vi går dit! Men problemet är att det bara är de manliga fantasierna som visas. De kvinnliga fantasierna får sällan plats.

Tonsättaren Carl Unander-Scharin har skrivit en rad operor, bland annat *Tokfur-sten*, *Byrgitta* och *Sömnkliniken*. Hans teo-ri är att sexism uppstår i all industrialise-rad verksamhet på ett eller annat sätt.

”**Det stora problemet för operakonsten är att den är djupt kommer-sialiserad och hierarkisk.**”

CARL UNANDER-SCHARIN



FOTO: MARKUS GARDER

***Stolthet och fördom*, Vadstena slott är den enda operan med en kvinnlig librettist de senaste fem åren i Sverige.**

– Det stora problemet för operakon-sten är att den är djupt kommersialise-rad och hierarkisk. De förtryckande mekanismerna har med hierarkier och pengar att göra, säger han.

Skulle nyskriven opera kunna vara lösningen på problemet?

– Bra konst föds av upphovsmän och kvinnor som är besjälade och inspire-rade att göra det de brinner för, säger Carl Unander-Scharin. Det finns inte något enkelt svar på din fråga. Själv komponerade jag år 1998 operan *Lysis-trate* som fick recensioner med rubriker som »Girlpower«. Men mitt mål var att →





Hemligheter, Malmö opera.

FOTO: MALIN ARNESSON



FOTO: MATS BÄCKER

Goya, Göteborgsoperan.

göra en rolig och bra opera med många kvinnoroller om kvinnor som tar kommandot. Förlagan var Aristofanes komedi *Lysistrate* – från antiken.

Kerstin Perski menar att problemen även finns i den samtida operan.

– Men i nyare operor handlar inte allt om kärlek och erotik, vilket gör att det inte blir lika tydligt. Tonsättare och librettister idag vill skildra ett bredare register av ämnen.

Det är heller inte någon politiskt korrekt opera hon efterlyser.

– Det tror jag ingen är intresserad av. Men både mans- och kvinnorollerna måste vara komplexa och inte klichéer. Det har pratats om kvinnlig njutning i debatten, men tyvärr är det inte kvinnlig njutning som visas på operascenen, utan mannens fantasi om kvinnlig njutning.

Slarviga konstverk

Som exempel på när opera kan bli riktigt dåligt beskriver Kerstin Perski när den kvinnliga huvudpersonen i en scen blir utsatt för en våldtäkt, men i nästa scen plötsligt är dödligt förälskad i förövaren. Hon menar att det i sådana fall handlar om ett slarvigt konstnärligt arbete, att man på ett lättköpt sätt skildrar spektakulär erotik.

– Då har man inte tyckt att det behövs någon känslomässig logik, utan bara »markerat« historien. För att ett konstverk ska bli intressant krävs mera fullödiga skildringar än så.

Som ett positivt exempel nämner hon Carl Unander-Scharins *Tokfursten* från 1996 (med text av Nils Spangenberg, Magnus Carlbring och tonsättaren), baserad på Elgard Jonssons självbiografiska bok om psykisk sjukdom.

– Den innehöll ett jättefint kvinnoporträtt av psykiatern, som av den schizofrene patienten kallades »Guds moder«. Relationen mellan de två var övertygande skildrat. Det är ovanligt att skildra relationen mellan patient och psykiater och dessutom ge det en mystisk dimension som det gjordes här.

Hon lyfter också fram Jonas Forssells opera som handlade om nunnor som gömmer flyktingar.

– Det var ett härligt tema, helt annat än de man annars är van vid inom opera. Det var befriande att se.

Musikalisk sensation, men dramat då?

Carl Unander-Scharins favorit bland svenska nyskrivna operor är *Goya* av Daniel Börtz.

– Jag tycker att den är en musikalisk sensation, men jag är reserverad gentemot det svaga librettot. Det är tyvärr sällan som musik och text möts på samma kvalitativa höjder.

Kerstin Perski ser de dåliga kvinno-skildringarna som en del av ett större problem; att man inte ser operan som drama.

– Musiken lyfts fram som så viktig och fantastisk. Det är den ju också, men historien ska inte komma i andra hand. Även



” Det har pratats om kvinnlig njutning i debatten, men tyvärr är det inte kvinnlig njutning som visas på operascenen, utan mannens fantasi om kvinnlig njutning.”

KERSTIN PERSKI

berättelsen måste säga något till oss.

Brottas med Hitchcock

Just nu arbetar hon tillsammans med Karin Rehnqvist på ett verk för Kungliga Operan. Den handlar om en kvinnas väg genom sorgen tillbaka till livet efter en naturkatastrof. Samtidigt skriver hon på ett libretto baserat på Hitchcocks film *Notorious*. Den ska få musik av Hans Gefors och spelas på Göteborgsoperan 2015. Där har hon fått brottas med kvinnoporträttet.

– Hitchcock är ju inte direkt känd för sina jämlika kvinnoroller. Jag tycker att det är viktigt att nu på 2000-talet göra porträtt som är mera sammansatta och djupare än vad de var i filmen. Att förstå personernas drivkrafter, både kvinnans och mannens. Det är en utmaning att komma bort från filmens stereotypa könsroller och samtidigt behålla historien.

– I debatten har det sagts att det är viktigt att skildra frigjorda kvinnor på scenen, fortsätter hon. Av någon anledning är det just erotiken som då hamnar i fokus. Frågan är om det verkligen är på det området som kvinnor har störst problem idag? Eller om det snarare är helt andra saker som kvinnor i verkligheten brottas med, som att slå i glastaket inom andra delar av livet.

SÅ HUR SKA FRAMTIDENS opera bli mera aktuell för nutidens människor? Kerstin Perski menar att nyckeln är att börja se opera som ett drama. Inte som musik med lite text till.

– Både text och musik gestaltar ett drama, de är ingenting i bara sig själva. Dramatiken måste vara lika komplex och intressant som i talteatern. Jag hoppas att dagens diskussion leder till att man börjar fråga sig - vad är det för drama vi spelar, vems berättelser är det och hur berättas de?

– Vi alla måste arbeta för en förändring, librettister och tonsättare likaväl som operachefer. ■

Nyskrivna svenska operor hösten 2007 – våren 2012

Kungliga operan

2009 *Batseba*, Sven-David Sandström + Leif Janzon

2010 *Triumf och tragedi*, Paula af Malmborg Ward + Daniel Boyacioglu

2011 *Gossen och kärleken till tre apelsiner*, Leif Hultquist + Sven Wagelin-Challis

2012 *Karolinas sömn*, Anders Eliasson + Bengt Emil Johnsson

Göteborg

2009 *Sömnkliniken*, Carl Unander-Scharin + Alexander Ahndoril

2009 *Goya*, Daniel Börtz + Magnus Florin

Malmö

2008 *Death and the Maiden*, Jonas Forssell + Ariel Dorfman

2009 *Trollguld*, Mattias Lissmyr + Henrik Lagercrantz/
tonsättaren

2011 *Hemligheter*, Jonas Forssell + Magnus Florin

2011 *Karlsson på taket*, Thomas Lindahl + Mathias Clason

2012 *PS. Jag kommer snart hem*, Anna Einarsson + Maria Sundqvist

Vadstena

2008 *Four nights of dream*, Moto Osada

2008 *Here be opera*
(tre kortoperor med texter av tonsättarna):

• *Pie Pelicane*, Mikael Chestas

• *Du är min drömpins*, Sune Mattias Emmanuelsson
• *Eurydike*, Martin Jonsson Tibblins

2009 *Näsflöjten*, Fredrik Österling + Magnus Lindman

2011 *Stolthet och fördom*, Daniel Nelson + Sofia Fredén

Folkoperan

2007 *Zarah*, Anders Nilsson + Claes Fellbom

Norrlandsoperan

2007 *Sjökor och stekare*, bloggopera av ungdomar, sammansatt av K G Johansson

2008 *Poet and Prophetess*, Mats Larsson Gothe + Michael Williams

2009 *Dröm och verklighet*, ungdomar bloggar en musikal

Nyskrivet av utländska tonsättare, Norrlandsoperan:

2009 *Julie*, Philippe Boesman + Luc Bondy / Marie-Louise Bischofberger

2010 *Dancer in the dark*, Poul Ruders + Henrik Engelbrecht



FOTO: MATS BÄCKER

Zarah, Folkoperan 2007,
med Ulrika Tenstam

Tyrolergubbarna lämnade bandet och hon såg världen öppna sig. Nu trollar hon med knäna för att ro Nordiska musikedagar i land. Möt Catharina Backman – en tonsättare som gillar visuell programmusik.

En festivalgeneral tar ton)))

TEXT & FOTO • ANNA HEDELIUS

ATT FÅNGA CATHARINA Backman i vårtider är inte det lättaste. Möten och repetitioner varvat med stunder av koncentration i

arbetslyan på Kungsholmen. När vi till slut ses på ett Stockholmscafé har hon precis avslutat en omgång spelningar med tyrolerduon Gretli och Heidi, i vilken hon och kollegan Carin Blom enligt egen utsaga spelar på »klingande kristall och frustande flaskor«. Det var när de bestämde sig för att enbart spela i duo de fann sitt rätta uttryck i glasharpans kristallglas, i flaskor, dragspel, egna röster och den befriande humorn.

– I juli spelar vi på Parkteatern, berättar Catharina Backman, som nu, med en allt annat än stressad look, sitter mittemot mig med en kopp kaffe.

Men nu var det inte om Gretli och Heidi vi skulle tala, inte heller om hennes eget tonsättande – just nu ett pedagogiskt projekt med Kammarensemblen och elever från bland annat Lilla akademien – utan om Nordiska musikedagar, som efter de senaste åren i Oslo, Köpenhamn och Reykjavik landar i Stockholm i oktober. Catha-

rina Backman är konstnärlig ledare och arbetar, tillsammans med projektledaren Lotta Lundell, för närvarande intensivt med att sätta program och spelplatser för totalt fyra dagar av nordisk nyskriven musik.

Kontraster som ledord

Det är nu två år sedan hon fick veta att hon skulle agera konstnärligt ankare och givetvis är det med stora ögon och öron hon har bevistat de senaste årens festivaler för att med avstamp ur dessa upplevelser hitta den rätta formen för hösten.

– En av mina utgångspunkter är att publiken ska slippa åka kors och tvärs över Stockholm. Därför har vi förlagt de fyra dagarna till varsin plats, varsitt område, där man går på konserter, fikar och äter.

De platser hon har valt bygger på kontraster. Efter storslagen invigning på Musikaliska (10 oktober) fortsätter festivalen till stökiga Slussen (11 oktober). Därefter tillbaka till elegansen på Hallwylska museet och Musikaliska (12 oktober) innan det är dags för final på Skeppsholmen (13 oktober).

– Det blir roligt för tillresta gäster att se Stockholm ur olika perspektiv.

Hon hoppas också att valet av spelplatser ska locka en annan publik än de redan frälsta.

– Att alla inte är intresserade får man respektera. Liksom att det inom musiken, som inom alla konstområden, finns finsmakare. Jag hoppas konnässörerna får sitt, men jag vill också bjuda in de andra, de som är allmänt kulturintresserade – de som gillar att gå på Fasching eller Konserthuset, de som gillar dans, teater, konst.

Den exteriöra dagen vid Slussen når troligen bredare än så. Ingen stockholmare i farten kommer väl att kunna undgå Åsa Stiernas verk för trehundra blåsare, som under torsdagskvällen mutar in området genom att blåsa toner till varandra.

– Min tanke med Slussen är att man som stockholmare ska få säga Hejdå till det här smått fantastiska bygget som håller på att rasa. Vi sökte verk som var specialgjorda för Slussen och fick in jättemånga förslag. Tyvärr har många fått stryka på foten därför att de är för produktionsmässigt dyra, men några är kvar.

Hus som djupandas

Breathing house är ett av dem. Bakom



” Jag vill komma bort från den vanliga konsertformen – dirigenten in, applåder, orkestern in, applåder, spel, alla springer in och ut...”

verket ligger den norska tonsättaren Ewa Jacobsson, som kommer att placera högtalare runt Berg arkitektkontor, det runda huset i Slussens mitt. Ljuden i högtalarna spelar hon in runt Slussen.

– Upplevelsen kommer att bli att hela huset står och flåsar, andas in och ut ljud.

Detta i samma veva som Syntjuntan syr syntar i en skolsal på Stadsmuseet och den danska gruppen Vinylterror & horror rattar saliga mixar av LP-skivor på Debaser.

– De slänger på Beethoven, sen något modernt, en del skivor är limmade... det är jättekul och skitfint!

Fredagen på Hallwylska/Musikaliska blir ett kontrastbrott i sig.

– Sten Sandell, som är tonsättare och pianist ska tillsammans med sångerskan Sofia Jernberg och basisten Nina de Heney göra ett verk under museets guld kronor och jag har bett dem bryta mot elegansen.

Entusiastisk är hon också över den estniska kammarmusikgruppen Resonabilis som spelar under fredagen.

– De har fantastiska scenkostymer och är väldigt teatrala. Jag gillar när musiken är visuell och har referensramar utifrån – musikdramatik, musikalisk teater, för att inte nämna det fula ordet programmusik. Alla vill säga att de skriver absolut musik, men jag tycker det är roligt med programmusik jag, säger Catharina Backman.

Musikalisk varieté på Skeppsholmen

Under lördagen på Skeppsholmen samarbetar Nordiska musikdagar med både Moderna museet och MDT – samarbeten som också gör det möjligt att nå andra publikgrupper än de gängse. Dessutom blir det konserter på Audiorama och i Skeppsholmskyrkan. Programmets mångfald är påtaglig – ett verk med 24 speldosor, →

ostämnda dragspel och elektronik, Lars Kyndes kompositionsmaskin bestående av kulor och rör (se tidningens baksida), en kör som håller för ögonen, norska sopranen Silje Aker Johnsen, som sjunger och ritar aggressivt med blyertspenna tillsammans med en klarinett och en slagverkare.

– Jag tänker mig konserten på MDT som en musikalisk varieté, en föreställning, där alla är på scenen samtidigt och bara de som spelar står i ljus. Jag vill komma bort från den vanliga konsertformen – dirigenten in, applåder, orkestern in, applåder, spel, alla springer in och ut...

Jo, hon är nog med formen, Catharina Backman. Konserterna ska vara varierade och helst inte längre än fyrtio minuter.

– Det är ofta jättefin musik på nutida musikkonserter, men nästan alltid innehåller de stycken som påminner om varandra, som är för lika. Det är som om man inte har tänkt igenom helheten, hur det ska kännas att lyssna på konserten.

Festival med bredd

Inledningsvis hade hon som ambition att lyssna på samtliga över femhundra verk som kommit in till festivalkontoret, men hon insåg snart att det inte skulle fungera. I stället har hon bätt programrådsmedlemmarna att i respektive land leta verk och tonsättare så brett som möjligt.

– Bredden kommer ofta inte fram på festivaler. Det finns någon slags konsensus att söka efter det nyskapande och då landar man ofta i verk skrivna av folk mellan 30 och 45 år. Jag vill tänka vidare, så att vi får både kvinnliga och manliga tonsättare i alla åldrar. Sammanhanget kan då tillföra det nyskapande.

Ett mindre önskat kriterium i verkurvalet stavas pengar. Festivalen har varken råd att hyra in någon symfoniorkester eller sinfonietta. Det begränsar möjligheterna, även om Catharina Backman givetvis är glad för medverkan av Norrbotten Neo, Curious Chamber Players och musiker från KammarensembleN.

Tillsammans med Lotta Lundell

filas hon för närvarande också på seminarieprogrammet, på eventuella kringfestligheter, på publikvårdsbiten, katalogen, hemsidan, affischering och samarbeten med andra konstaktörer – här är även Bonniers konsthall med.

– Lotta och jag har fullt upp, så just nu känns det som om vi behöver minst en person till.

Det är dags för Catharina Backman att hasta vidare, härnäst till ett möte med Lotta Lundell och en möjlig samarbetspartner.

Slutligen – festivalen heter Klingdikt – varför?

– Jo, det var ett fint litet ord, som jag hittade i en krönika i *Svenska Dagbladet*. När sonetten kom till Sverige på 1600-talet översatte man ordet sonett till klingdikt. Ordet finns inte längre kvar i svenskan, men jag tyckte det passade bra, eftersom festivalen arbetar med referenser i form av ord och bild kopplade till musik. ■



Gretli och Heidi spelar på Parkteatern i sommar.

Mer att se fram emot under Nordiska musikdagar 2012:

10 oktober:

Stockholms blåarsymfoniker med nyskrivna verk på Musikaliska.

Norrbotten NEO på Musikaliska, Østen Mikal Ore gör sitt verk *Velodrom* tillsammans med Nacka och Värmdö musikskolor.

12 oktober:

Stråktrion Eva Lindal, Chrichan Larson, Love Derwinger spelar *Piano Trio* på Hallwylska, kammarmusikkonsert med

13 oktober:

Solofiolstycket *Femte strängen* med Karin Hellqvist, performance med Margrét Sara Gudjónsdóttir på MDT.

Med flyt genom musikhistorien

TEXT • ANNA HEDELIUS

Först fann de musiken, sen varandra. Katarina Widell och Patrik Karlsson i EN.D.E lirar nytt och gammalt hulle om buller. Kanske är det därför de kan ta betalt utan att pruta.



FOTO: ANNA HEDELIUS

JAG HÖR EN.D.E FÖRSTA gången i en halvtom hörsal på Kulturhuset en fredagslunch i oktober. Sound of Stockholm heter festivalen och jag har nyligen kommit hem från Nordiska musikdagar i Reykjavik – en festival präglad av fantastisk musik, men – och nu uttrycker jag mig diplomatiskt – svårtillgänglig presentation. Kontrasten vid mötet med duons Katarina Widell och Patrik Karlsson kunde inte vara större. Här möter jag två personer som mellansnackar, skämtar, skrattar, verkar avslappnade. Jag känner mig både välkommen och varm.

– Om man ska vara lite elak tror jag att folk i den här branschen tar sig själva på väldigt stort allvar. De vill bara presentera sin musik och tycker att den som inte fattar är puckad. Det finns till och med arrangörer som tycker att det är positivt att det är få i publiken; de tror att det betyder att musiken är så avancerad att bara väldigt få kan förstå den, säger Patrik Karlsson när jag träffar honom och Katarina Widell i deras tvåa

strax intill Lidingöbanan.

Själva har de en annan filosofi kring konsertsituationen.

– Vi försöker att inte göra det så komplicerat, säger Patrik Karlsson. Vi pratar egentligen ganska lite om själva musiken. Vi är bara oss själva och så försöker vi presentera någonting, ungefär som ett föredrag, fast vi gör det med våra instrument. Är man intresserad av innehållet är det kul, men är man inte det måste vi få folk att bli intresserade. Ungefär som att gå på en föreläsning som handlar om förruttnelseprocesser av kött – då måste ju föreläsaren göra det intressant.

Samlade repertoar i Venedig

Men låt oss ta det från början. Katarina Widell och Patrik Karlsson möttes hösten 2008 över en kopp te och ett glas juice och enades kring en idé att spela ihop. Patrik lirade gitarr, men var sugen →

på ärkeluta. Katarina spelade blockflöjt i ensembler och solistiskt.

– Jag hängde med på ett av Patriks gig, berättar Katarina Widell. Sen fortsatte vi att bjuda in varandra i olika gig som vi hade. Först spelade vi nästan inga stycken tillsammans, men undan för undan samlade vi repertoar och bytte då ut solostycken mot ensemblestycken.

– Vi började i rätt ände, genom att spela i stället för att söka pengar, fortsätter Patrik Karlsson. Orkar man inte spela och sitta i bil fem timmar tillsammans, då har man ändå ingen ensemble. Så vi började med att spela, sen åkte vi till Venedig och letade tidig musik. Vi hittade en massa stycken av kvinnliga tonsättare som ingen spelade. Katarina kom på att vi kunde göra ett projekt kring kvinnliga tonsättare i Sverige och Italien så vi beställde musik. Och på den vägen var det.

Festivaler och slott

Ja, på den vägen var det. Någonstans längs vägen blev Katarina Widell och Patrik Karlsson ett par. Sedan snart ett år finns också sonen Edward i familjen, en kille som verkar ha en lika sorglös inställning som sina föräldrar till det

här med musik. Till exempel när det gäller genre.

– Vi är egentligen vare sig en renodlad tidig musikensemble eller nutida musikensemble, vi är egentligen ingenting alls, funderar Katarina Widell.

– Det gör att vi kan spela på slott och herresäten, vi kan spela på Geigerfestivalen och till och med på Idka, där det egentligen bara är elektronmusik, fortsätter Patrik Karlsson. På Idkakonserten spelade vi en låt från 1700-talet. Och på Stockholm Early Music Festival spelade vi nutida.

En ensemble som »bara är« – det är så de beskriver sig. Och det där varandet verkar ta dem dit deras magkänsla och tentakler för dem. Att avgränsa och välja bort är varken EN.D.E:s grej eller ett vinnande koncept om man får tro Patrik Karlsson.

– Om nutida musikensembler hade satsat på att komma in i det vanliga musikalivet hade de märkt att det finns en jättestor publik. Man behöver inte spela för tio personer. När vi har gjort grejer med uruppförandeklubben i Västerås har vi haft hundra personer. Det är bättre att vi säger att vi spelar musik än att vi spelar nutida musik; att sen program-

met består av 90 procent nutida – det tänker folk inte på.

Less gives more

Ja för hur det än nu är – EN.D.E:s nutida musikrepertoar är numera både stor och inarbetad och de har beställt många uruppföranden. Varje stycke spelar de minst fem gånger, men vissa upp till fyrtio gånger på konsert.

– I och med att jag jobbar på FST:s kansli har jag pratat mycket med tonsättare och förstått att deras problematik inte i första hand är att få uruppföranden spelade, utan att få sina stycken spelade flera gånger, säger Katarina Widell.

De för en pågående dialog med tonsättarna kring verken för att göra det möjligt att spela deras stycken så mycket som möjligt.

– Om vi är med i någon större ensemble som spelar ett stycke vi gillar brukar vi be tonsättarna skriva om det för duo.

Ja, för många gånger är det praktikaliteterna och den krassa verkligheten som styr konsertprogrammet. Mycket EAM och komplicerad stämsättning gör det hela lite krångligare.

– Även om ett stycke är krångligt spelar vi det fyra-fem gånger, men sen kan det bli knepigt att programlägga det. Det är kanske inte nödvändigt att använda tolv register på flöjterna. Vår ensemble har bildats på grunden att det inte ska vara så komplicerat.

Prutar inte på gaget

EN.D.E tänker i långsiktiga projekt, planerar för flera år framöver. Just nu hoppas de få igenom ett koncept som bygger på att spela sig igenom hela den svenska musikhistorien.

– I alla projekt pytsar vi in en massa pengar själva för att inte vara beroende av anslag. Vi får pengar från Kulturrådet, men egentligen är det nog våra konserter vi drar in mest pengar på. Vi tar rätt bra betalt för att vara en sådan

” Jag har förstått att många tonsättares problematik inte i första hand är att få uruppföranden spelade, utan att få sina stycken spelade flera gånger.”

KATARINA WIDELL



EN.D.E turnerar flitigt – ibland till Hallstahammar (2009), ibland till Japan (2010).

ensemble som vi är.

Så säger Patrik Karlsson. Lite kaxigt. Som om det vore självklart att sätta en alldeles egen prislapp på en kulturmarknad där alla vet att det finns lite pengar. Vad är knepet?

– Arrangörerna har två program att välja på. Om de vill ha programmet med paus måste de betala. Vi har bestämt att vi inte viker oss – spelar man för 2 000–4 000 kr lär sig ju arrangörerna att det inte behöver kosta. Vi tar betydligt mer. Det är inga astronomiska summor, men vi prutar inte. Arrangörer börjar alltid med att säga att de inte kan betala, sen kan de alltid de ändå. Fast vi har en tredje tariff om till exempel Lars Bröndum ber oss spela på Fylkingen, där det inte finns några pengar alls. Då gör vi det för att det är kul.

Det är en skön och ganska krass inställning Patrik Karlsson och Katarina Widell ger uttryck för.

– Alla i världen tar betalt för sina tjänster. Har man ingen tjänst som någon vill betala för – då får man antingen marknadsföra den bättre eller göra något annat.

Pantbanken som hobby

EN.D.E lever som de lär. Sparar pengar, har jobb vid sidan av, har skapat kamarmusikinstrumentet YouHero av en Guitar Herogitar och köpte förra sommaren ett missionshus i Vetlandatrakten, där de ska hålla konserter och sommarbo.

– Det finns en stor samlingssal där vi tänkte ha musikfestival, troligen till nästa år, berättar Katarina Widell.

– Så flyttar vi dit vårt och Tony Blomdahls vinylföretag CutCutCut, som handgraverar vinylskivor.

Fast ibland tröttnar de, speciellt Patrik, inte på duon, men på hela den politiska cirkusen och tar en paus för att göra något annat, som att jobba på Pantbanken.

– Extremt kul men nästan som en hobbyverksamhet, för man tjänar i stort sett inga pengar på det.

Katarina Widell är tillbaka på FST:s kansli efter månaderna med Edward och idogt konserterande. I duons form fortsätter de båda att söka sig in i den djupaste meningen av sitt namn – EN.D.E – Near Death Experience. ■



En ny aktör som ska initiera satsningar, stötta lovande projekt och främja lanseringen av musik skapad av svenska komponister har börjat ta form. Internt kallas den, lite mystiskt, för SPN. *Stims nämnd för promotion av svensk musik* är det fullständiga namnet.

Vital nämnd tänker nytt om PR

TEXT • STINA LYLES

DET HAR GÅTT MÅNGA rykten om »någon ny fond« sedan det blev klart att Svensk Musik enbart skulle ägna sig åt själva noterna, service- och infrastrukturverksamhet. Arbetet med marknadsföring, utgivning och festivaler har varit under utredning sedan beslutet om omstrukturering fattades av Stims styrelse för snart ett år sedan.

Nu kan många frågetecken rätas ut, då *Stims Promotionsnämnd* (SPN) inrättas. Och nej, det handlar alltså inte om

doktorshattar, utan om det mer svengelska »promotion«, som i marknadsföring och PR, eller främjande om vi ska tala kulturpolitiska. Ledamöterna, som till en början är plockade från styrelser och ledning i ägarföreningarna och utsedda på ett år, arbetar tillsammans med en extern ordförande och ansvarar för att fördela den summa (se nästa sida) som årligen avsätts av Stim för »musikpropaganda« som det heter i stadgarna.

Nämnden är tänkt som ett komplement till andra möjligheter att söka medel inom musiksfären, som Statens

musikverks musikplattform, Kulturrådet och Konstnärsnämnden, samt de regionala kulturstöden. Man vill ha maximal flexibilitet, så nämnden kommer inte att göra slentrianmässiga fleråriga åtaganden. Det hindrar dock inte att man kan jobba långsiktigt. Till exempel så har en fågel Fenix till jazzfestival fått medel i en första tilldelning, då Swedish Jazz Celebration återuppstår, men i en ny form. Tidigare stod Svensk Musik ensamma med ansvaret – nu involveras fler aktörer.

SIN FUNKTION kan SPN snarare beskrivas som ett mellanting mellan en självständig aktör och en arbetsgrupp i Stimstyrelsen, än en fond där medlemmarna ska söka medel till egna projekt. Genom omvärldsbevakning, nätverk och en öppen dialog kommer nämnden att ta in och arbeta fram idéer, och man har valt ett informellt arbetssätt och en snabbfotad rörlighet framför ett administrationstyngt ansökningsförfarande. De skapande konstnärerna ska inte behöva lägga sin

” **Gamla hjulspår ska undvikas, och nya vägar hittas för att föra ut den svenska musiken.** ”

tid och möda på ansökningar. Alla Stimanslutna professionella upphovsmän är däremot välkomna att lägga förslag. Idéerna kan komma som snabba inpass och utvecklas i nämnden.

Tanken är också att nämnden ska kunna identifiera gemensamma intres-

sen och tussa ihop olika aktörer för att skapa möjligheter till nya samarbeten och konstellationer. Vitalisering på flera nivåer är alltså en av många förväntningar. Gamla hjulspår ska undvikas, och nya vägar hittas för att föra ut den svenska musiken. ■

5 snabba frågor till Erik Peters, vice ordförande i FST

Ni har inte funderat på något slagkraftigare namn på nämnden?

– Haha, det kanske inte låter så sexigt... Men så ska den heta enligt Stim.

Varför har ingen hört talas om den?

– Stims ägarföreningar har haft en lång process där organiseringen och strukturen har tagit form, och vi har tänkt lansera nämnden både internt och externt när fler bitar fallit på plats. Just nu håller en administrativ koordinator/sekreterare på att rekryteras, och en del formella beslut har precis fattats. Till hösten, när Stim flyttar till Hornsgatan, ska nämnden få en egen sida på Stims webbplats.

Vad har nämnden för mandat och ställning?

– Nämnden arbetar självständigt, men det är Stims styrelse som fattar alla för-

mella beslut om till exempel tilldelning, och tillsätter en extern ordförande. Ägarföreningarna utser två ledamöter var.

Hur kan man söka medel eller föreslå projekt?

– Nämnden ska vara om sig och kring sig och själva söka aktivt efter idéer och ta in förslag och önskemål från medlemmar och andra relevanta aktörer. Det kommer att finnas »interface-tytor«; brevlådor och nätverk med mera för det ändamålet. Man kan uppvakta och föra dialog med nämnden genom ledamöterna.

Hur mycket pengar handlar det om?

– För nämndens del kommer det att röra sig om ca 8–10 miljoner årligen. Pengarna, som tidigare kanaliserats för promotion genom Svensk musik, ska gå till musikkulturella ändamål och »musikpropaganda« enligt Stims stadgar. →



FOTO: NOISEBUD

Erik Peters, vice ordförande i FST, tror att den nya nämnden blir mer känd i höst.

Han ger nämnden ett ansikte



Fredrik Wetterqvist
jobbar på UD och
sjunger i OD.

→ **NÄMNDENS FÖRSTA** ordförande blir Fredrik Wetterqvist, som har bred erfarenhet av kulturfrämjande från utrikesdepartementet, där han är ämnesråd och bland annat har arbetat med regeringens musikexportpris under de senaste sju åren. I nämnden sitter han dock på personligt mandat.

– När jag fick frågan om att bli ordförande i nämnden blev jag direkt väldigt lockad. Jag ser det som ett privilegium att få fokusera på musiken i det här sammanhanget. Det är ett av musik-Sveriges absolut finaste uppdrag, säger en glad Fredrik Wetterqvist när Tonsättaren får honom i luren.

Eftersom allt är på ett så tidigt stadium, och man ännu inte hunnit med nämndens första möte, vill inte Fredrik Wetterqvist säga så mycket om visioner och målsättningar, men en sak som han noga understryker är hur stor betydelse han uppfattat att Stim lägger i nämnden, och hur hedrande och stimulerande han tycker uppdraget är.

Han tror att Stim ser ett positivt värde i att ha en ordförande som kommer utifrån och inte är »part i målet«, samt-

digt som den kompetens och de erfarenheter han bidrar med kan komplettera ledamöternas.

Och han hyser inga farhågor om eventuell konkurrens eller spänningar mellan Stimmedlemmarna.

– I rollen som ordförande ligger att verka sammanjämkande, och jag har inga personliga preferenser beträffande genrer, oavsett kommersiell bärkraft, svarar Fredrik Wetterqvist, som alltså *inte* tror att det är för att man skulle behöva hans diplomatiska erfarenheter man värvat honom till nämnden.

Ord som »jättespännande«, »lyhörd«, »lyssnande«, »engagerad«, »öppna öron« och »fritt« återkommer och skvallrar om att Fredrik Wetterqvist har höga förväntningar på ett aktivt och öppet gemensamt arbete i nämnden. Han ser fram emot att kunna påverka, och en av de första frågorna nämnden får ta ställning till är strategisk inriktning. Nämndens ordförande skulle gärna se bättre samverkan internationellt som nationellt; han ser behov av samlade strategier för att nå ut med den svenska musiken och vill gärna se förslag på gräns-, genre- och konstformsöverskridande projekt. ■

STIMS nämnd för promotion av svensk musik 2012

- Fredrik Wetterqvist, ordförande
- FST: Martin Q Larsson och Ida Lundén
- Skap: Alfons Karabuda och Ulla Wiklund
- SMFF: Nutta Hultman och Gunnar Helgesson

Fredrik Wetterqvist

Ålder: 46

Bor: I Uppsala

Familj: Hustru och fyra söner

Bakgrund: Statskunskap, freds- och konfliktforskning

Intressen: Matlagning, motion, musik

Populär musikfavorit:

Paul Simon

Klassisk musikfavorit:

Yo-Yo Ma



Stockholmsfestival blir vuxen

»Nu har SoS haft sitt första årsmöte och det känns så himla vuxet« konstaterar violinisten George Kentros på Facebook. Det handlar förstås om Sound of Stockholm, den konstnärsdrivna festivalen som drog igång 2010 och nu har etablerats som en förening, där de arrangerande medlemmarna –

Audiorama, Frim, Fylkingen, Kfum:s kammarkör, Samtida musik, Sekt och Stockholms saxofonkvartett – ingår. Susanne Skog är föreningens ordförande. Årets Sound of Stockholm äger rum 20-25 november.

www.soundofstockholm.se

Arior för sångsugna

Har du också längtat efter en svensk operaantologi? När Edition Suecia i höst ger ut *Svenska operaarior 1874-2009* kan din längtan stillas. Denna antologi omfattar drygt 140 utvalda arior med pianoackompanjement i fyra volymer (sopran,

alt, tenor och bas) – från *Den bergtagna* av Ivar Hallström 1874 till *Goya* av Daniel Börtz 2009. Totalt finns 53 tonsättare som levt under 1900-talet representerade, bland andra Paulina af Malmberg Ward och Hans Gefors.

Fler kvinnor i topp

Svensk scenkonst drar nästa år igång en ledarskapsutbildning för kvinnor i musiklivet. Målet är att öka antalet kvinnliga chefer. På de statliga teaterinstitutionerna är det i dag lika många kvinnliga som manliga chefer. Detta mycket tack vare ett ledarskapsprogram för kvinnor i scenkonstbranschen, som

Svensk scenkonst genomförde för sju år sedan.

Inom musiklivet är männen där emot fortfarande i topp. Med stöd av Statens musikverk erbjuds nu därför nio kvinnor i branschen en ettårig utbildning parallellt med sin yrkesutövning. Ansökan sker efter sommaren.

FST och Stim flyttar söderut

Hornsgatan 103 – det blir adressen när Stim och dess ägarföreningar – FST, SMFF och SKAP – flyttar till Södermalm i september. Det nyinköpta huset i Sveriges musikertätaste stadsdel är byggt 1949-1950 och anses särskilt värdefullt ur kul-

turhistorisk synvinkel. Med i flytten följer också Stims dotterbolag Svensk Musik AB och Cee Services AB.

Stims nuvarande fastighet på Sandhamnsgatan 79 på Gärdet kommer att rivras.

Sven-David prisades

Fyrtiotusen kronor rikare blev Sven-David Sandström då han fick Musikkföreningen i Stockholms stipendium i början av maj. Sandström belönades för sin enastående, nyskapande och omfattande tonsättargärning, speciellt för sina storslagna verk för kör och orkester, men även för de ca 70 kantaterna för kyrkoårets alla sön- och helgdagar han nyligen fullbordat i Johann Sebastian Bachs efterföljd.



FOTO: MATS BÄCKER

På nya poster

Peter Waldemarsson, som i september blir ny chef för Musik i Uppland.

Stefan Forsberg, som i maj valdes till ny ordförande för Svensk scenkonst.

Kjell-Åke Hamrén, som i maj valdes till ny ordförande för Stims styrelse.

Paulina Sundin, som i maj valdes till ny styrelseordförande

för Svensk Musik AB

Gunnar Ardelius, som i maj utsågs till ny ordförande i Författarförbundet.

Stina Lyles, som i februari tillträdde som ordförande i Kvast.

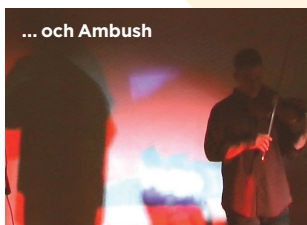
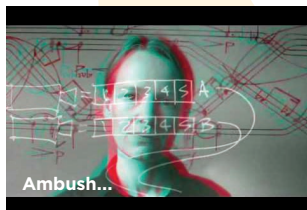
Calle Nathansson, som i december blev ny kulturchef i Uppsala läns landsting.

Andra tongångar

Gränslöst skapande

NY MUSIK MÖTER:

NATTLIV då Klubb Ambush presenterar en noga utvald mix av smal musik i kombination med bär och DJ. Ambush ser det som sin uppgift att plocka fram pärlor som funk, bättre i barmiljö än konserter. Åger rum 26 juni och 24 juli på Södra teatern i Stockholm.
www.klubbambush.com



STADSVANDRING då den performativa guidningen *Se stan* i Luleå uppmärksammar glömda rum, osedda platser, ouppskattade former, nedgrävda konstverk, bortglömda vrår, performancekonst under broarna och oberättade berättelser. Lisa Stenberg står för ljudexperimenten. Ges onsdag – söndag, 18–29 juli.
www.se-stan.blogspot.se

Ur partituret



Vad är detta för blyertskludd?

Teknet betyder inget utan att ni hänger med. Tittat vi vet. Vi vill bara kolla att ni hänger med.

Lurarna mot omvärlden

VI LYSSNAR IN:

BERKELEY, KALIFORNIEN, där Festival of Contemporary Music hålls i Trinity Chapel för tionde gången. Svenske tonsättaren Ulf Grahn medverkar med uruppförandet *Nostalgia for piano*, i vilket Barbro Dahlman spelar just piano. Trinity chapel, 23 juni.
www.newmexicoclassicalguitarfestival.org

ALBUQUERQUE, NEW MEXICO, där den flinke gitaristen Elliot Simpson lirar ett av den svenske tonsättaren Benjamin Staerns verk på Classical Guitar Festival. Keller Hall, University of New Mexico, 22–24 juni.
www.newmexicoclassicalguitarfestival.org



Martin Fröst spelar inte bara klarinett, han är också konstnärlig ledare för Stavanger kammarmusikfestival.

STAVANGER, där Rolf Martinssons *Suite Fantastique* framförs av klarinettisten Martin Fröst och pianisten Christian Ihle Hadland under Stavanger internationella kammarmusikfestival 6–12 augusti.
www.icmf.no

URUPPFÖRANDET

Maja S.K Ratkje, uruppförande under Båstad Kammarmusikfestival, som pågår 25–30 juni

Du är Composer in residence vid Båstad kammarmusikfestival, där flera av dina verk uppförs. Berätta om det nya verket!

– Jeg er i gang med et større verk for vokalsemblet Nordic Voices. Dette er første visning av det jeg jobber med for dem. Jeg tar utgangspunkt i stemmeteknikker som jeg selv benytter i improvisasjon. Det er spennende å jobbe med andre sangere på denne måten. Det er første gang jeg prøver å overføre noen av vokalteknikkene mine til klassisk utdannede sangere.

Du är själv sångerska och medverkar på flera av de verk som spelas. Ser du på sången och tonsättandet som olika sidor av samma mynt?

– Jeg ser på meg selv som en skapende musiker. Om jeg improviserer eller komponerer er det fremdeles den samme estetikken som ligger i bunn, selv om resultatet blir ganske forskjellig. Jeg er utdannet komponist, men har hele tiden vært aktiv som utøver. Jeg bruker røsten som hovedinstrument, men jeg har som regel alltid en hel del elektronikk som jeg sampler og bearbeider røsten med i realtime. Denne måten å spille på har formet meg som komponist i stor grad.

Om dig har det i Sveriges Radios program Kalejdoskop sagts »Den norske kraften kommer inte av oljan utan av Maja Solveig Kjelstrup Ratkje!«. Hur ser du själv på din kraft visavi din musik?

– Oi, det får nesten være opp til andre å bedømme, men jeg er jo opptatt av å skape musikk som bruker hele uttrykksregisteret, og jeg er glad i kontraster, så det kan jo noen ganger bli voldsomt. Men jeg tror også at kraften kan ligge i det tilbakeholdte, det konsistente, det kreative som insisterer på sin egen utvikling. Jeg tror på kunst som en potensiell bærer av mening, mye mere grunnleggende enn politikk for eksempel.

TEXT: ANNA HEDELIUS



FOTO: MIZUHO YABE

FOTO: MATS BACKER

Konsertkalendarium

JUNI

- 17 **Rolf Martinsson**, *Whiz*, Marlies Gaugl, flöjt, Karin Meissl, slagverk, Graz Forum Park, Österrike, Österrikisk premiär
- 21 **Stefan Pöntinen**, *Stråkkvartett nr 3*, The Cassatt String Quartet, 18.00, Elabash Recital Hall, New York, USA. **Uruppförande**
- 21 **Per Egland**, *Ge mig din näbb!* Sinfonietta. New paths in music festival. Elbash Recital Hall, 5th Ave 43th Street New York.
- 22 **Krystyna Pettersson**, *Sonatina da camera*, accordeon – Kallis Bengtsson, 22.00, Hössna Kyrka, Ulricehamn.
- 22 **Anders Emilsson**, *Ostinato amichevole per violino ed contrabasso*, Ingrid Olsson och Tomas Gertonsson, 12.00, Nås kyrka, Nås. **Uruppförande**
- 23 **Ulf Grahn**, *Nostalgia for piano*, Barbro Dahlman piano Trinity Chapel, Berkeley, CA 10th Annual Festival of Contemporary Music. **Uruppförande**
- 23 **Benjamin Staern**, *Arpalinea*, Elliot Simpson. Albuquerque, New Mexico, USA, Keller Hall (University of New Mexico) Amerikansk premiär!
- 28 **Peter Schuback**, *Limite*, Per Enflo piano, Hans Enflo violin, tons cello kl 19.00 Hemvärnsgården, Österå, Heby. **Uruppförande**

29 **Maja S.K Ratkje**, Båstad kammarmusikfestival, **Uruppförande**

29 **Madeleine Isaksson**, *Far...*, Stefan Östersjö, Båstad Chamber Festival, Båstad. **Uruppförande**

29 **Benjamin Staern**, *Arpalinea*, Elliot Simpson, Santa Clara, California, USA: California Conservatory of Guitar

30 **Olov Franzén**, *Vintergata*, Trio Concordia, 18.00,

Ytterjärna kyrka, Järna.

30 **Benjamin Staern**, *Arpalinea*, Elliot Simpson, San Francisco, California, USA: First Unitarian Church

30 **Rolf Martinsson**, *Sex miniatyrer*, Mats Bergström, gitarr, 18.00, Rasbokil kyrka, Uppsala

JULI

02 **Olov Franzén**, *Vintergata*, Trio Concordia, 19.00, Sundborns kyrka, Sundborn.

04 **Bo Hansson**, *April och tystnad*, Gustaf Sjökvists kammarkör, dir: Gustaf Sjökvist, 14.00, Karlfeldtsgården, Leksand, Musik vid Siljan

06 **Esaias Järnegard**, *Stenar – Aska*, aska för slagverk och cello, Erika och Karolina Öhman, Traunkirchen, Österrike.

06 **Henrik Denerin**, *Waves*, Elektronisk musik, 17.00, Slussen, Mustadfors – Dalsland. **Uruppförande**

07 **Esaias Järnegard**, *Stenar – Aska*, aska för slagverk och cello, Erika och Karolina Öhman, Meggenhofen, Österrike.

07 **Vladimir Levitt**, *Sonatina No. 2 för solofagott*, solist: Arnold Irshai, Konferens 7-11, Konsertsalen Oxford University, Ohio, USA. **Uruppförande**

07 **Lars Bröndum**, *»Hoax«*, 18.00, YSU Planetarium, Youngstown, Ohio, USA. **Uruppförande**

08 **Benjamin Staern**, *Arpalinea*, Elliot Simpson Philadelphia, PA, USA: University of Pennsylvania

15 **Esaias Järnegard**, *Stenar – Aska*, aska för slagverk och cello, Erika och Karolina Öhman, Gotthard-Schierse-Stiftung, Berlin, Tyskland.

20 **Ulf Grahn**, *Nocturne for Piano Trio and Tape (1987)*,

Andrea Vercoe, violin, Natalie Spehar, cello, Carl Banner, piano. 19.30, Takoma Park Community Center Auditorium.

20 **Tuomo Haapala**, *Night is the Mother och Day. Chaos Neighbour to God* för röst och kontrabas. Marie Selander-röst, tonsättaren-kontrabas. kl. 18 Gryts konstgalleri. Stjärnhov.

23 **Jörgen Dafgård**, *Snösmältning*, Lars Jönsson, piano, 19.00, Stöde kyrka, Stöde. **Uruppförande**

25 **Mauro Godoy Villalobos**, *Preludio y Toccata*, Abreu sisters, Gtr/vln, Liten Gitarrakademi, Musikhögskolan Ingesund

28 **Jörgen Dafgård**, *Whims and Wizardry*, klarinettkvintett, Sebastian Manz, klarinett, David Schultheiss, violin I, Janis Olsson, violin II, Wen Xiao Zheng, viola, Kateryna Giannisiotis, violoncell, 19.00, Stöde kyrka, Stöde. **Uruppförande**

AUGUSTI

06 **Rolf Martinsson**, *Suite Fantastique*, Martin Fröst, klarinett, Christian Ihle Hadland, piano, Stavanger internationella kammar-musikfestival, Domkyrkan, Stavanger, Norge. Norsk premiär.

14 **Rolf Martinsson**, *Concert Fantastique – Clarinet Concerto No. 1*, Martin Fröst, Norwegian Arctic Philharmonic Orchestra, dir. Christian Lindberg, Oslo konserthus. Norsk premiär

15 **Rolf Martinsson**, *Concert Fantastique – Clarinet Concerto No. 1*, Martin Fröst, Norwegian Arctic Philharmonic Orchestra, dir. Christian Lindberg, Mosjøen, Norge

15 **Rolf Martinsson**, *Bassic Instinct*, Dan Styffe, kontrabas, Bass Convention, Det Konglige Danske Musikkon-servatorium, Köpenhamn, Danmark (dansk premiär)

16 **Rolf Martinsson**, *Concert Fantastique – Clarinet Concerto No. 1*, Martin Fröst, Norwegian Arctic Philharmonic Orchestra, dir. Christian Lindberg, Harstad, Norge

16 **Henrik Strindberg**, *Neptuni åkrar*, Kungl. Filharmonikerna, dir. Petter Sundkvist, 19.00, Konserthuset, Stockholm

17 **Rolf Martinsson**, *Concert Fantastique – Clarinet Concerto No. 1*, Martin Fröst, Norwegian Arctic Philharmonic Orchestra, dir. Christian Lindberg, Svolvær, Norge

19 **Dag Lundin**, *Jesu dolcis memoria (text Bernhard av Clairvaux (1100-talet))*, Annelie Haager sopran, Andreas Kilström orgel kl 12, Fogdö kyrka (Strängnäs kommun). **Uruppförande**

25 **Anders Hillborg**, *Sirens*, Elin Rombo och Tuuli Lindeberg, sopran, Esa-Pekka Salonen, Sveriges Radios Symfoniorkester, Radiokören, Eric Ericsons KK, Europeiskt uruppförande

27-30 **Marcus Fjellström**, *Deanimator f. horn och EAM*, Sören Hermansson, horn. Rocher de Palmer in Cenon, Bordeaux, Frankrike.

28-31 **Lennart Westman**, *Från balkongen*, två trumpet, 18.30, konsert- och kulturhuset Spira, Jönköping. **Uruppförande**

SEPTEMBER

01 **Klas Torstensson** composer in residence, *Redskap för 6 slagverkare*, Slagwerk Den Haag, 20.15, Muziekgebouw aan't IJ, Amsterdam, Nederländerna.

01-14 **Eva Sidén**, *Double bind player*. Konsert- och ljudinstallation, piano och elektronik. Moderna museet, Stockholm.

INSTRUMENTET

TEXT • Anna Hedelius FOTO • Lars Kynde

Musikalisk kulbana. Lars Kyndes tredimensionella notationssystem.

FANTASI, FUNKTION och forskning. Måtte tre ord som sammanfattar den danske tonsättaren Lars Kyndes musikaliska gärning i kortet. Hans kompositionsmaskin Wandelende Tak är troligen en våt dröm för varje treåring som älskar sina kulor lika mycket som att saker låter när de drabbar samman. Wandelende Tak (ja, det betyder vandrande pinne på nederländska) är lite som ett Kinderegg – tre saker i en. En spännande maskin, ett instrument och partitur på samma gång.

Partituret är det löpande bandet i olika färger. De små kulorna som placeras ut fungerar som noter. När kulorna når slutet av bandet faller de ner på avlånga metallrör och Ding! – ljud i olika tonhöjder – musik – uppstår.

Tre personer krävs för att få Wandelende Tak att spela. Tempospelaren dirigerar tempot genom att rulla bältet sakta eller långsamt. Rytmspelaren placerar kulorna på bältet enligt färgerna på bandet. Tonhöjdsspelaren snurrar instrumentets metallrörssdel – den så kallade Tubeophone Champignon – så att de fallande kulorna träffar olika rör. Eftersom kulorna placeras ut en bandlängd innan musiken ljuder



Färggranna noter och improviserade klanger i Wandelende Tak.

”Wandelende Tak – troligen en våt dröm för varje treåring som älskar sina kulor lika mycket som att saker låter när de drabbar samman.”

uppstår ett tillstånd mellan komposition och improvisation. Artisterna måste hela tiden befinna sig en bandlängd före musiken för att förstå dess innebörd.

Wandelende Tak finns i flera versioner och har vunnit första pris vid Tokyo Experimental Festival – Sound, Art and Performance 2011. I oktober går det att se och lyssna till partituret/instrumentet/maskinen på Nordiska musikdagar i Stockholm. ■

Lyssna på Wandelende Tak på www.larskynde.dk

Dessutom sänds nyinspelade intervjuer med några av de medverkande tonsättarna, bland andra FTS:s Rosenbergspristagare Hanna Hartman samt Tebogo Monnakgotla.

Håll utkik efter dessa program, varje fredag på www.composersradio.se eller www.fst.se.

musik av bl.a. följande tonsättare att spela:
Eva Sidén, Fredrik Ed, Hanna Hartman, Håkan Lidbo, Jens Hedman, Jesper Nordin, Magnus Bunnskog, Mika Pelo, Mirjam Tally, Peter Lindroth, Pär Johansson, Sebastian Lakatos, Stefan Klavertal, Tebogo Monnakgotla, Tommy Zwedberg, Åke Parmerud

Composer's Radio sänder ny musik av svenska tonsättare, huvudsakligen komponerad de senaste tio åren. Producent för programmen är Paulina Sundin och programvärd är Jamie Fawcus. Ett nytt program varvas med repris och läggs ut på FST:s webbsida varje fredag.

Under maj och juni månad kommer

composer's radio



FOTO: PETER KNUSTON

Mika Pelo spelar i
Composer's radio.